

Meer houtduiven

Houtduif is een **talrijke** vogel in Europa.

Jaarlijks worden in Europa ca. 10 miljoen houtduiven geschoten, zonder dat dit enige impact heeft op de populatie (Huysentruyt et al. 2009).

In tegendeel, de **populatie groeit** zelfs nog behoorlijk aan.

Sinds 2000 nam de soort in Vlaanderen als **broedvogel** jaarlijks met ca. 13% toe (Huysentruyt et al. 2009).

Het aantal **doortrekkers** dat via Zuid Zweden vanuit Scandinavië naar Europa vertrekt in het najaar, verdubbelde de laatste 25 jaar *[documentatie 1 in bijlage]*.

Overal in Vlaanderen trekken veel houtduiven voor, maar de doortrek van vogels uit Scandinavië is sterk geconcentreerd over het oosten van Vlaanderen *[docu 2]*.

Het aantal doortrekkende houtduiven in Vlaanderen vertoont een verschillende trend in de verschillende regio's: in Limburg, waar de stroom Scandinavische lange-afstand trekkers passeert, is er recent een afname na een eerdere sterke toename. In de rest van Vlaanderen is er voor de korte-afstand trekkers een sterke toename. *[docu 3]*.

De afgelopen vijf jaar werden er jaarlijks in Vlaanderen op trektelposten gemiddeld nog een klein miljoen doortrekkende houtduiven geteld *[docu 4]*; jaarlijks moeten in totaal vele **miljoenen** houtduiven over Vlaanderen trekken.

Het aantal houtduiven dat ver wegtrekt en daarbij de Pyreneeën oversteekt, neemt sterk af *[docu 5]*. Meer en meer vogels overwinteren steeds verder noord in Europa.

Het aantal in Vlaanderen **overwinterende** houtduiven is **meer dan verdubbeld** de laatste 20 jaar (Herremans 2008) *[docu 6]*.

Sinds 2002 staat houtduif continu aan kop als de meest getelde vogel in de Punt-Transect-Tellingen (PTT) in december: de dominantie van de aantallen neemt steeds toe, tot nu reeds meer dan 30% van alle getelde vogels houtduiven zijn, maw. de "**verduiving**" van ons winterlandschap versnelt nog steeds (Herremans 2010) *[docu 7]*.

Houtduif is een vogel van **halfopen landschap** die vooral voedsel zoekt in landbouwgebied.

De **hoogste aantallen** worden bereikt in streken met **veel landbouw**, de laagste aantallen in grote bossen (Huysentruyt et al. 2009).

Grootschalige **veranderingen in het aantal** houtduiven in Europa waren steeds het gevolg van **veranderingen in landbouwteelten** (Huysentruyt et al. 2009).

De oppervlakte **korrelmaïs verviervoudigde** in Vlaanderen de afgelopen 10 jaar (Landbouwrapport 2008 *[docu 8]*).

Over dezelfde periode bleef de oppervlakte **bos** in Vlaanderen vrijwel **stabiel**. Vlaanderen blijft met 10.9% van de oppervlakte echter één van de meest **bosarme** regio's van Europa (Bosbarometer 2009 VBV *[docu 9]*).

De sterke **verduiving** van Vlaanderen viel samen met de **toename van de maïsteelt**, die zorgt voor grote hoeveelheden **oogstresten als wintervoeder**. Door de omvangrijke korrelgrootte van maïs heeft dit vooral grote vogels bevoordeeld (duiven, kraaien, ganzen, ...).

Klimaatopwarming met een lange reeks zachtere winters met weinig sneeuw zorgde er voor dat de herfsttrek later *[docu 10]* en de lentetrek vroeger verloopt, en dat er nog meer vogels, die normaal verder zuidelijk overwinterden nu in Vlaanderen op de maïssakkers voedsel kunnen vinden in de winter.

De grootste landbouwschade door houtduiven doet zich overigens blijkbaar voor in West-Vlaanderen, ... niet bepaald gekend als de Vlaamse provincie met het meeste natuur- en bos.

De **broedpopulatie** houtduiven in Vlaanderen wordt geschat op 50.000-230.000 broedparen (Huysentruyt et al. 2009).

Zowel in de zomer als in de winter is de **dichtheid** van houtduiven het **laagst in natuur- en bosgebieden** en het **hoogst in verstedelijkt gebied en landbouwgebied** ([docu 11 en 12]). Het broedsucces is aanzienlijk hoger in verstedelijkt gebied dan in bosgebied (Huysentruyt et al. 2009), maw. landbouwgebied, villawijken en steden zijn de echte broedkamers van de houtduivenpopulatie in Vlaanderen.

Wanneer we rekening houden met de oppervlakte die ingenomen wordt in Vlaanderen, dan blijkt **meer dan 85%** van de **Vlaamse broedpopulatie** van houtduif **in landbouwgebied of in tuinen en parken** te huizen, terwijl **minder dan 1%** komt **uit natuurgebieden**.

Conclusie 1:

De **verduiving** van het (landbouw)landschap in Vlaanderen is **door de landbouw zelf veroorzaakt** via een overaanbod aan oogstresten van maïs.

Het is maw. **geen probleem veroorzaakt door “teveel natuur”**.

Houtduiven in februari in Vlaanderen

Ongeveer de helft van de Vlaamse houtduiven trekt weg; de rest is standvogel (Huysentruyt et al. 2009).

Dat geeft aan het eind van de winter dus nog 50.000-250.000 “inheemse” houtduiven in Vlaanderen.

Er zijn in de **winter 10 maal meer** houtduiven in Vlaanderen **dan in de zomer** (Huysentruyt & Casaer 2009).

Het aantal houtduiven dat aan het **eind van de winter** in Vlaanderen verblijft en in februari-april door Vlaanderen zal trekken, belooft **meerdere miljoenen** vogels (densiteitschattingen op basis van duifarme provincie West-Vlaanderen >1.3 miljoen vogels op één moment ter plaatse (Huysentruyt & Casaer 2009) + nog alle doortrekkers in de lente).

De lentetrek heeft plaats van eind februari tot in april, maar met een trend tot vervroeging (Huysentruyt & Casaer 2009).

Conclusie 2:

Eind februari is **minder dan 1 houtduif of 10** in Vlaanderen een vogel **van de plaatselijke broedpopulatie**.

Gewasschade

De meeste gewasschade door houtduif komt in Vlaanderen voor in mei-juli (Huysentruyt et al. 2009, Huysentruyt & Casaer 2009), wanneer er het minste houtduiven aanwezig zijn. Trekvogels zijn dan weg en alleen de plaatselijke broedvogels (en later hun jongen) blijven over.

Houtduiven prefereren de schadegevoelige teelten en er werd geen verband gevonden tussen het schadeniveau en het aantal houtduiven (Huysentruyt & Casaer 2009).

Conclusie 3:

Vermits de schadegevoelige teelten de houtduiven **aantrekt**, impliceert dit dat de **schade** maar kan **voorkomen** worden via bestrijding op populatieniveau wanneer bijna **totale uitroeiing** van alle houtduiven kan gerealiseerd worden.

Duivenweekend: gecoördineerde verdelgingsjacht eind februari

Bejaging en bestrijding van de houtduivenpopulatie heeft geen enkele impact op de populatie, maar zorgt wel voor een vorm van "**content zijn**" van de schadelijders (Huysentruyt et al. 2009).

Met het "duivenweekend" van 24 februari 2009 beoogden jagers en boeren een afschot van 40.000 houtduiven in Vlaanderen. Dat is dus ca. 1 op 100 van de populatie die in de late winter Vlaanderen aandoet.

Vermits er echter minder dan 1 op 10 van die populatie een Vlaamse broedvogel (en potentiële schadepost) is, gaat het uiteindelijk maar om **maximaal 1 op 1000** Vlaamse broedvogels die men beoogde te schieten mits het week een geweldig succes zou geworden zijn.

De Europese Vogelrichtlijn uit 1979 verbiedt de jacht op trekvogels tijdens de voorjaarstrek. Gecoördineerde jacht op houtduiven eind februari is bijgevolg een schending van art. 7 van Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. Om in regel te zijn met de Europese richtlijn dient de jacht op houtduif gesloten te worden ten laatste half februari (beter nog eind januari).

Voor 27 en 28 februari 2010 heeft De Boerenbond het initiatief genomen een tweede duivenweekend te organiseren, waar de jagerij met enige terughoudendheid toch welwillend zal aan meewerken (Deroo & Schryvers 2010).

Conclusie 4:

De gecoördineerde jacht eind februari kan **geen enkele invloed hebben op de schade** aan landbouwgewassen later op het jaar. Daarvoor worden er op het verkeerde moment grotendeels de verkeerde vogels geschoten, met veel te beperkte impact.

Een gecoördineerd jachtinitiatief dat geen resultaat kan hebben als gewasbescherming valt maatschappelijk **niet te verantwoorden als een schadebestrijdingstechniek.**

Een geconcentreerde **lentejacht** in de trekperiode is **illegaal onder de Europese Vogelrichtlijn.**

Natuurpunt vindt het totaal ongepast om anno 2010 op een dergelijke ondoordachte manier, gebaseerd op te weinig inzicht met onze natuurlijke omgeving om te gaan.

Natuurpunt vraagt daarom:

- aan de Belgisch Boerenbond om de oproep in te trekken voor het “duivenverdelgingsweekend” eind februari, wegens totaal onnuttig voor het beoogde doel (gewasbescherming), dus hooguit een weerwraakpoging,
- aan de Vlaamse jagers om niet deel te nemen aan het “duivenverdelgingsweekend”, wegens een vals argument voor maatschappelijke draagkracht (gewasbescherming) en onwettelijk onder de Europese vogelrichtlijn,
- aan de minister om het “duivenverdelgingsweekend” eind februari te verbieden en de jachtwetgeving in overeenstemming te brengen met de Europese richtlijn.

Mogelijke oplossingen om gewasschade door houtduiven te voorkomen of mildereren

Vermits **populatiecontrole** van houtduif **niet effectief** is, wordt bestrijding op populatieniveau nutteloos om gewasschade te voorkomen.

Daarmee worden de opties om het probleem van gewasschade aan te pakken gereduceerd tot een probleem van **lokale gewasbescherming**.

De **landbouwsector** is best geplaatst om hiervoor bestaande technieken optimaal in te zetten of **innovatieve technieken** uit te werken.

Huysentruyt & Casaer (2009) suggereren twee mogelijkheden op landschapschaal:

(1) ofwel schadegevoelige teelten dicht bij menselijke activiteit aanplanten zodat de schade beperkt blijft door de frequentere verstoring van houtduiven;

(2) ofwel schadegevoelige teelten in meer open landschap aanplanten, waar houtduiven minder talrijk voorkomen. Bovendien is het gebruik van akoestische afschrikmiddelen daar minder hinderlijk.

Misschien is een kleinere oppervlakte gevoelige gewassen ook een oplossing? Zijn die nl. allemaal voor de lokale markt? maw. is er een voordeel om die "hier" te kweken dat opweegt tegen het nadeel van het risico op schade?

Vermits het probleem van duivenschade zich in essentie situeert in de landbouwsector (zowel oorzaak als gevolg), zouden de landbouworganisaties intern een compensatiefonds of **solidariteitsfonds** kunnen oprichten waarbij maïstelers bijdragen om duivenschade aan andere gewassen mee te helpen vergoeden (een principe van goed nabuurschap, waarbij de **vervuiler** de schade **vergoedt** aan zijn confraters).

Reductie van de oppervlakte korrelmaïs of in elk geval oogstresten van maïs kan op langere termijn helpen om de winterpopulatie houtduiven (en andere grote vogels als kraaien, ganzen) te verminderen (maar dat heeft niet veel impact op de schade door duiven in de zomer). Vermits er echter ook veel kleine zangvogels afhankelijk zijn geworden van oogstresten in het verschaald landbouwlandschap dient hierbij de verantwoordelijkheid voor het herstel van biodiversiteit in het landbouwgebied niet uit het oog verloren.

Inperken van klimaatopwarming is ook essentieel voor de langere termijn; anders gaan nog meer houtduiven - die nu nog verder zuidelijk overwinteren - uiteindelijk in Vlaanderen komen overwinteren (maar ook dat heeft geen impact op de schade in de zomer).

Referenties:

- Deroo I. & J. Schryvers. 2010. Tweede Vlaams Duivenweekend 27 & 28/02. De Vlaamse Jager 101: 16-20.
- Herremans M. 2008. Punt-Transect-Tellingen: alleen nog van die “zwette en dèjve”. Natuur.oriolus 74(2): 71-80.
- Herremans M. 2010 (in druk). 20 jaar PTT: grootste winnaars en verliezers. In: Herremans et al. Jaarrapport 2008-2009 Natuurpunt Studie. Rapport Natuurpunt Studie 2010/1, Natuurpunt, Mechelen.
http://biodivenuete.natuurpunt.be/telmee/downloads/PTT_in_jaarrapport_studie_2008.pdf
- Huysentruyt F., Dochy O. & J. Casaer. 2009. Duiven in een West-Vlaamse context. Deel 1: Literatuuronderzoek en hypothesen. Rapporten van het Intituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (INBO. R.2008.43). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Huysentruyt F. & J. Casaer. 2009. Duiven in een West-Vlaamse context. Deel 2: Veldonderzoek. Rapporten van het Intituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (INBO. R.2009.13). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

(en Documentatie in 12 bijlagen).